

УДК 82.161.2Сковор:130.11 (043.2)

Чмель В.П.

Національний авіаційний університет, Київ

«ФІЛОСОФІЯ СЕРЦЯ» ГРИГОРІЯ САВИЧА СКОВОРОДИ

Г. С. Сковорода лишив глибокий слід в історії духовного розвитку народу. У його творчості химерно переплітається реальність і міфологія. Він писав про нас і для нас. Чому саме «філософія серця» привертає увагу сьогодні? Мислитель з цього приводу відмічав, що голова усього у людини є серце людське. А чисте серце скріплюється в людині не без боротьби. Вона сама повинна вибрати та побудувати свою долю. Свої морально-філософські та педагогічні погляди філософ викладає у притчах «Убогий Жайворонок» та «Вдячний Еродій», виступаючи за демократичне виховання, спрямоване на розвиток природних здібностей: «Народженого до добра неважко навчити добру, – навчити, чи принатурити, чи призвичаїти». «Філософія серця» Г. Сковороди має гуманістичну основу, бо спрямована на вивчення людини, показує її сутність через внутрішній світ, відчуття.

Але «філософія серця» у різні періоди розвитку філософії представлена неоднаково. Так, «філософію серця» як теоретично обґрунтоване філософське вчення вперше представив П. Юркевич. У працях П. Юркевича поняття «серця» виступає центральною ідеєю. Елементи «філософії серця» зустрічаються також у творчості Т. Г. Шевченка. Аналізуючи твори Т. Шевченка можна зробити висновок, що, у свідомості українця сприйняття обов'язку захисту власних інтересів та інтересів держави формувалися на серці. В основі ідеології був вплив на українця через його серце та його переживання. Душа, серце є визначальними також у творчості видатного представника романтизму, російського письменника – М. Гоголя. Він, як і Г. Сковорода, називає душу «серцем», яке є глибоким джерелом для пізнання. Головною у М. Гоголя проходить думка про внутрішнє відбудування як себе, так і інших.

Найяскравіше «філософія серця» втілилась у працях П. Куліша. У своїй «філософії серця» П. Куліш виходив з принципу подвійності людини, двох природ, двоякого єства душі. Серце людини – це боротьба «поверхні» і «глибини» душевної. Можна сказати, що смислове навантаження феномена «серце» у різні періоди розвитку філософії неоднакове. Перетворення «серця» у поняття філософії пов'язано з розумінням недостатності раціоналізму, тому категорії, що розкривають це поняття, підкреслюють суб'єктивність світорозуміння та виражають душевний аспект системи людини. Отже, ідея «Серця» є тим ключовим моментом, який об'єднує всі антропологічні роздуми Г. Сковороди в єдину систему. Вивчення праць Г. Сковороди дає розуміння того, що в центрі його світогляду перебуває людина, її духовний світ, її щастя.

Науковий керівник: Скиба І.П.